

Оқушының сұрағына ынтыландыра жауап беру

Орындаған Лупанчук И.Н ҚПЖП 301 (Қ)

Ғылыми жетекшісі PhD, қауымд. профессор Сапабеков Д.К.

Дипломдық жұмыстың өзектілігі. оқушының сұрағына мотивациялық жауап беру кезінде өзекті мәселе оқу мотивациясына әсер ететін факторларды талдау болып табылады деп айтуға болады, өйткені оқу іс-әрекетінде мотивацияның болмауы сабақтағы сәтсіздіктердің негізгі себебі болып табылады.

Дипломдық жұмыстың мақсаты оқушының сұрағына дәлелді жауаптың ерекшеліктерін зерттеу болды.

Дипломдық жұмыстың міндеттері:

- оқушының сұрағына мотивациялық жауаптың әдеби шолуы;
- мұғалімнің мотивациялық жауабы мәселесін шешудің нұсқаларын ұсыну.

Дипломдық зерттеудің объектісі-оқушының сұрағына мотивациялық жауап беру процесі.

Ғылыми жаңалық. Талдау нәтижесінде оқушының сұрақтарына мотивациялық жауап беру арқылы мүмкін болатын мотивацияның негізгі бағыттары анықталды.

Практикалық маңыздылығы. Дипломдық жұмысты аяқтау барысында алынған ақпарат мұғалімнің оқушының сұрақтарына мотивациялық жауаптарын одан әрі тиімді дамытуға мүмкіндік береді.

Теориялық және әдіснамалық негіз мұғалімнің оқушыға қатысты мотивациялық іс-әрекеті туралы жаңа Ақпарат және сұрақтарға жауап бере отырып, арнайы әдебиеттегі оқушыны ынталандыру әдістері болды.

Дипломдық жобаны жазудың практикалық негізі. Дипломдық жобаның практикалық негізі мұғалім - оқушы арасындағы қарым-қатынас болды.

«Мотивация» латынның «жылжыту» етістігінен шыққан. Мотивацияланған адам шынымен де тапсырманы орындауға бағытталған және зияткерлік, спорттық және шығармашылық жетістіктерге жетеді деп айта аламыз.

Ынталандыру оқушыларды жақсы көңіл күйге балайды, ал бұл әрекет жұмыстың жемісті болуының кепілі десем де болады. Ол жағымды дағдылар мен әдеттерді бекітеді және қалыпты эмоция мен сенімділікті қалыптастырады. Ынталандыру кезінде жеке тұлғаның өзіндік қасиеттерін ескеру қажет.

Мадақтау- бұл баланың жағымды мінез- құлқын ынталандыру құралы. Егер адам өзінің жетістігін және ұжым алдындағы жауапкершілігін сезе білсе, онда мадақтаудың құндылығы арта түседі Мадақтау түрліше орындалуы мүмкін. Оқу үрдісінде жиі қолданылатыны- мақұлдау, мақтау, қолдау, қуаттау, алғыс жариялау, құрметке бөлеу, марапаттау, құрметті құқықтар беру (топ ішінде жұмыс жүргізгенде), сыйлықтар, және т.с.с. Оқушы жұмысын жариялау да оқушының сенімділігін арттырып, құлшынысын арттырады. Мадақтау әдісін белгілі бір мөлшерде қолдану керек. Орынсыз және шамадан тыс қолданған мадақтаудың тәрбиеге тигізер зияны да бар. Шектен тыс мадақтаулар бала бойында менмендік, тәкаппарлық, дандайсушылықты туғызады. Сондықтан мадақтау кезінде бала бойындағы қасиеттерді зерделей алу керекі.

Психологтар мен тәрбиешілер оқу мотивациясының келесі 5 деңгейін ерекше атап өтеді •

- ▶ Бірінші деңгей-мектептегі мотивацияның, оқу белсенділігінің жоғары деңгейі. Мұндай балалардың танымдық мотиві, мектептегі барлық талаптарды сәтті орындауға деген ұмтылысы бар. Оқушылар мұғалімнің барлық нұсқауларын нақты орындайды, адал және жауапты, егер олар қанағаттанарлықсыз баға алса, қатты алаңдайды.
- ▶ Екінші деңгей-жақсы мектеп мотивациясы. Оқушылар оқу іс-әрекетімен сәтті айналысады.
- ▶ Үшінші деңгей-мектепке деген оң көзқарас, бірақ мектеп мұндай балаларды сабақтан тыс жұмыстармен тартады. Мұндай балалар достарымен, мұғалімдермен сөйлесу үшін мектепте өзін қауіпсіз сезінеді. Олар оқушылар сияқты сезінеді, әдемі портфель, қаламдар, қарындаш қорап, дәптерлер бар. Мұндай балалардағы танымдық мотивтер аз дәрежеде қалыптасады, ал оқу процесі оларды қызықтырмайды.
- ▶ Төртінші деңгей-мектептегі мотивацияның төмендігі. Бұл оқушылар мектепке құлықсыз көреді секіру сабақ. Сабақтарда олар көбінесе сыртқы істермен, ойындармен айналысады. Оқу іс-әрекетінде елеулі қиындықтар бар.
- ▶ Бесінші деңгей-мектепке деген теріс көзқарас Мұндай балалар оқуда, сыныптастарымен қарым-қатынаста, мұғалімдермен қарым-қатынаста қиындықтарға тап болады. Мектеп көбінесе оларды дұшпандық орта ретінде қабылдайды

Балалар табиғатына аса тән құбылыс- бәсекелестік. Төңірегіндегілер арасында өз беделін танытып, оны бекіту- әр адамның тума қажеті. Бұл қажеттілікті іске асыру басқалармен жарысуды керек етеді.

Жарыс әдісі арқылы баланың бәсекелестікке деген табиғи қажеттігін жеке тұлғаға және жалпы қоғамға сай қасиеттерді баулитын тәрбие арнасына бұруға болады. Өзара жарыса жүріп, оқушылар қоғамдық қылық тәжірибелерін тез игеріп, тән-дене, адамгершілік, эстетикалық сапаларын дамытады. Бұл- ұжымдық жұмыс болғандықтан, ұжымдағы іс-әрекеттерді дұрыс ұйымдастыра білу, ойларын реттей алу, нәтиже шығара білуге баулиды.

Жарыстың мақсаттары мен міндеттерін алдын ала айқындап, жоспарын нақтылыққа сай құрылымдап, оның нәтижелілігін бағдарлап жасаудың шарттары мен мүмкіншіліктерін қалыптастыру қажет.

Жарыс барысында орын алатын тартыстың дәлелдігін көздеу- бала танымының терең болуына негізделеді.

Оқыту әдістерінің барлығы білік, білім дағдысын қалыптастыруға бағытталған. Ынталандыру әдістерінің олардан айырмашылығы: мұғалім мен оқушы арасындағы өзара байланыс іс-әрекеттерінің соңғы нәтижесінде тәрбиелі тұлғаның сапалы даму деңгейін анықтайды.

Алдымызда тұрған мақсат пен мүддеге қол жеткізу үшін аянбай еңбек етумен қатар, бала танымын арттыруда жаңашыл әдістерді дәстүрлі әдістермен байланыстыра отырып қолдану, жемісті нәтижелілікке әкеледі.

Диалогтік әңгімеде де мұғалім сұрақтары мен оларға берілген жауаптар, сонымен қатар, оқушылардың да сұрақтары маңызды. Мұғалім оқушылардың жауабын олардың білімдерінің деңгейін тексеру үшін ғана емес, сондай-ақ оларға өз ойларын анық білдіруге, дамытуға және кеңейтуге мүмкіндік береді

- ▶ жауапты елемей, назарын басқа оқушыға, тақырыпқа немесе сұраққа аудармау
- ▶ • жауапты мойындап, оны келесі сұхбатқа негіз ете алу;
- ▶ • мағынаны күшейту үшін немесе оны басқалардың да естуі үшін жауапты сөзбе-сөз қайталау;
- ▶ • белгілі бір элементті атап көрсету үшін жауаптың бір бөлігін қайталау;
- ▶ • оқушыларды бұдан әрі де ақпарат немесе түсініктеме іздеуге ынталандыра алу;
- ▶ • оқушыларға маңызды мәселелерге назар бөлуге көмектесу.

Қорытынды

Бүгінгі таңда қоғамымыздың даму бағытында жан- жақты, өмірге өзіндік бағдар жасай алатын сауатты, саналы азамат тәрбиелеу мәселесі жүктеліп отыр. Мұндай мақсаттың іске асырылуы оқу- ағарту жүйесінің үлесіне түсетінін ескерсек, баланың білімді, әрі алған білімін өмірде қолдана алатындығында оқыту әдістерінің алатын орны ерекше. Дұрыс таңдап алынған әдіс арқылы оқушыны білім алуға, оқуға қызықтыра отырып, тұлғаның дамуын қалыптастыруға болады.

Қорыта айтарымыз, оқушылардың білетіндігін және білмейтіндігін анықтау үшін жақсы қарым- қатынастық, тілдік дағдылар және түсіністікпен қарау талап етіледі. Мұғалімдер қолданысындағы оқушылар қысқа жауап беретін сұрақтармен салыстырғанда, диалогтік сұхбаттасу мұғалімдер де, оқушылар да білім алуға қомақты үлес қосатын өзара іс-қимылдың шын мәніндегі тиімді түрі болып табылады.